

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

KATA TON PERE DIDON.

Η ιστορία τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, διὰ τοῦ θανάτου εἰςεοχομένων εἰς κόσμου ἀδόρατον, ἡμῖν δὲ κεκλεισμένον, διακόπτεται πρὸ τοῦ τάφου· οὐκέτι φαίνονται, οὐκέτι ἀκούονται· ἐξ αὐτῶν μετὰ τῆς ἀναμνήσεως αὐτῶν μόνον οἱ μαθηταὶ αὐτῶν, τὰ δόγματα, αἱ διδασκαλίαι, τὰ ἔργα καὶ ἡ μυστηριώδης τοῦ ἀθανάτου αὐτῶν πνεύματος ἐνέργεια ὑπολείπεται. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ καταγωγὴ τοῦ Ἰησοῦ εἶναι διάφορος τῆς ἡμετέρας, καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ δὲν ὅμοιάζει τῷ ἡμετέρῳ θανάτῳ.

Τὸ σάββατον ἦν περὶ τὴν δύσιν αὐτοῦ. Αἱ ἄγιαι γυναῖκες, αἱ πισταὶ τῷ Ἰησοῦ διάκονοι, θρηνοῦσαι τὸν Κύριον ἐσπαργανωμένον, περὶ τούτου μόνον ἔβουλεύοντο, πῶς νὰ τιμήσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. Μαρία ἡ Μαγδαληνή, Μαρία ἡ μῆτρα τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη ἐπανῆλθον εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ἵνα ἴδωσι τὸν τάφον.

Τῇ ἐπαύγειον, κατὰ τὴν πρώτην πρὸ τῆς ποὺς ὥραν, ἀπέλιπον τὴν Βιθανίαν ὁδεύονται πρὸς τὸν Γολγοθᾶν καὶ φέρουσαι τὰ ἀπὸ τῆς προτεραιάς παρεσκευασμένα ἀρώματα· ἔλεγον δὲ καθ' ὅδὸν πρὸς ἀλλήλας: Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;

Οὐδεμία αὐτῶν ὑπώπτευε τὸ ἔκτακτον γεγονός, ὅπερ εἶχε τελεσθῆν, καθ' ἦν στιγμὴν αὐταὶ ἔξηρχοντο τῆς Βιθανίας.

Αἴφνις ἡ γῆ εἶχε σεισθῆν. Θεία δύναμις, ἄγγελος Κυρίου, λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, εἶχε κατέλθει τοῦ οὐρανοῦ καὶ, ἀποκυλίσας τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στομίου, ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν ὡς ἡ ἀστραπή, τὰ ἱμάτια δὲ αὐτοῦ λευκὰ ὡς ἡ χιών. Οἱ φύλακες, ὑπὸ φρίκης πρὸς τὴν θέαν αὐτοῦ καταληφέντες, εἶχον καταπέσει ὡς νεκροί, συνελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς καταπληξεως αὐτῶν, εἶχον τραπεῖ εἰς φυγὴν.

Οἱ λλοιος εἶχεν ἀνατείλει, ὅτε αἱ γυναῖκες ἀφίκοντο εἰς τὸν Γολγοθᾶν καὶ, ἀτενίσασαι πρὸς τὸν τάφον, εἶδον αὐτὸν ἀνοικτόν· ὁ πελώριος λίθος ἦν ἀποκεκυλισμένος. Τοῦτο ιδούσα Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ὑπώπτευσεν ἀρπαγὴν τοῦ Κυρίου αὐτῆς, βεβήλωσίν τινα· ἐνῷ δὲ αἱ συνοδοὶ αὐτῆς εἰς ἔξηρχοντο εἰς τὰ ἔνδον τοῦ τάφου, ἐνθα ποάγματι οὐδὲν εὔρον, αὐτὴν μετέβη παρὰ τῷ Σίμωνι Πέτρῳ καὶ τῷ ἐπιστηθίῳ τοῦ Ἰησοῦ μαθητῇ Ἰωάννῃ.

— Ἡρπασαν τὸν Κύριον μου, λέγει αὐτοῖς τεθρούημένην, ἀγνοοῦμεν δὲ ποὺς ἔθικαν αὐτόν.

Παραχρῆμα ἔξελθόντες ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης προεπίλθον εἰς τὸν τάφον. Δὲν ἐβάδιζον ἔτερον κατὰ τὴν ἐκφράσιν τοῦ ἐπέρου τούτων, τοῦ Ἰωάννου, αὐτοῦ τούτου διηγούμενου τὸ ἐν λόγῳ γεγονός. Οὗτος ἀφίκετο πρῶτος, κύψας δὲ εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπιτλαίου, εἶδε κατακείμενα τὰ ἐντάφια, ἀλλὰ δὲν εἰςπληθέν. Ὁ ἀκολουθῶν αὐτῷ Πέτρος εἰςπλεθε τολμηρῶς, πράγματι δὲ εἶδε τὰ ἐντάφια κείμενα κατὰ γῆς, τὸ περιβάλλον δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ συνδάριον κεχωρισμένον τῆς σινδῶνος καὶ κατὰ μέρος ἐπιτυγμένον. Ὁ Ἰωάννης εἰςπλεθε μετὰ τοῦ Πέτρου εἰς τὸν τάφον, εἶδε καὶ ἐπίστευσεν, ὡς εἶχεν εἰπεῖ αὐτῷ ἡ Μαγδαληνή, ὅτι ὁ Κύριος ἦν ἀνηροπαγμένος.

Ἡ ιδέα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως δὲν ἐπίλθεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν· ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ἔτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, καὶ ὅτε δὲ ἔτι ἡ κούνιον πολλάκις τοῦ Κυρίου προοαγγέλλοντος αὐτὴν διὰ σαφῶν ἐκφράσεων, δὲν ἀντελαμβάνοντο αὐτῆς ἐπαρκῶς. Ἐβλεπον αὐτὴν ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν προδηλώσεων, πιθανῶς δὲ συνέχεον αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν δόξῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ ἀνάρροπον τοῦ Μεσίου εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

Τούτου ἐνέκα μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ τάφου ἀπεπληθων οἰκαδε τεθλιμμένοι καὶ ἐν ἀπογοπεύσει.

Αἱ γυναῖκες, ὑπὸ βαρὺ πένθος καὶ ἀκρως τεθλιμμέναι, περιεπάτουν ἐν τῷ κήπῳ. Ἡ Μαρία, ὁρθία πρὸ τοῦ στομίου τοῦ νεκρικοῦ σπιτλαίου, ἐκλαίει ὅτε δὲ ἔκυψεν, ἵνα ἴδη τὸν τόπον τούτον· λάχιστον, ἐνθα εἶχον θέσει τὸν Ἰησοῦν, εἶδε δύο ἄγγέλους ὑπὸ

σχῆμα ἀνθρώπων λευκὰ ἱμάτια περιθεβλημένους τὸν μὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸν δὲ ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς ἐπιταφίου κλίνους.—«Γύναι, λέγουσιν αὐτῇ ἵνα τὶ κλαίεις; — «Ἡρπασαν τὸν Κύριον μου, ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ ἀγνοῶ ποὺς ἔθικαν αὐτόν».

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἐστράφη ζητοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν δακρυδρέκτων δόφθαλμῶν αὐτῆς.

Τότε εἶδε τὸν Ἰησοῦν ιστάμενον, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτόν.

— Γύναι, λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, διατί κλαίεις; Τίνα ζητεῖς; Ἡ Μαρία, ὡς τὸν κηπουρὸν ὑπολαβοῦσα αὐτόν, εἶπε· — Κύριε, ἀν σὺ ἀπεκόμισας αὐτόν, εἰπέ μοι ποὺς ἔθικας καὶ θὰ παραλάβω αὐτόν.

— Ὁ Ἰησοῦς ἐκάλεσεν αὐτὴν ὄντην ὄνομαστι· «Μαρία». Ἐκ τοῦ ἥχου τούτου τῆς φωνῆς, ἐκ τῆς κλίσεως ταύτης, ἦν τοσάκις εἶχεν ἀκούσει, ἀνεγνώρισε τὸν Κύριον αὐτῆς.—«Ο Κύριός μου! ἀπεκρίθη, ριπτομένη πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, διότι τὸν ποδῶν αὐτοῦ, διότις ἀσπασθῆ αὐτούς, ὡς ἐπραττεν, διέ έζη. — Μή μου ἀπτου, λέγει ὁ Ἰησοῦς, διότι οὐπο ἀνῆλθον πρὸς τὸν Πατέρα μου· ἀλλ' ὑπαγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς: Ἀνέρχομαι πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, πρὸς τὸν Θεόν μου καὶ Θεόν ὑμῶν».

Οἱ μυστηριώδεις οὕτοι λόγοι ἐγγνώρισαν τῇ Μαγδαληνῇ ὅτι οὐπο ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς ἀπολαύσεως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου αὐτῆς καὶ τῆς μεταμορφωθείσης ἐνανθρωπίσεως αὐτοῦ. Ἀνεφαίνετο ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης μόνον διότις ἀπέλθη αὐτῆς. Οὐπο ἀφίκετο εἰς τὸν τόπον τῆς ἀθανασίας, ἀνέρχεται δὲ πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐνδόξῳ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Αὐτόθι ἐκτελεσθῆσεται καὶ ἀτελεύτητος μετ' αὐτοῦ κοινωνία, ἐν εὐθροσύνῃ δέ, ἢν οὐδὲν γάννον θὰ ταράξῃ.

Ἐν τούτοις ἐμπιστεύει τῇ προσφιλεστάτῃ τῶν διακόνων αὐτοῦ τὸ εὐαγγέλιον, δι' οὐποισχνεῖται τὴν ἀφραστὸν κοινωνίαν, εἰς ἦν ὁ Ἰησοῦς καλεῖ ἐν οὐρανοῖς τοὺς πιστούς, τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, ὡς δινομάζει αὐτούς. Οὐδὲ ὑπῆρχεν ἀλλος ἀξιώτερος τῆς Μαγδαληνῆς, διότις γένηται ὁ ἀγγελιαφόρος τοῦ Ἰησοῦ.

Οὕτω γυνὴ πρώτη βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἀναστάντα, ἀκούει τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ἐννοεῖ διατί διά τοῦ τάφος εἶναι κενός. Τὸ δῶμα τοῦ ταφέντος οὐδαμῶς εἶχε κλαπῆ. Η πανισχυρὸς δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἐνασκηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρράτων ὄντων, ὑτίνα εἶναι οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ, ἔσεισε τὴν γῆν, κατεκύλισε τὸν κλείσια τὸν τάφον λίθον, ἐσταυρωμένος δὲ ἀνέστη ζῶν, τροπαιοῦχος καὶ ἔνδοξος.

— Ανεζωγόνυσε τὸ δῶμα αὐτοῦ, ὅπερ ἔδει νὰ μὴ ὑποστῇ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ τάφου. Τοῦ λοιποῦ εἶναι ἐν τῇ ζωῇ, οὐδὲ δύναται ν' ἀποθάνῃ.

Τὸ δῶμα αὐτοῦ — αὐτὸν ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχε παραδοθῆ ἐις τὸ πάθος καὶ εἰς πάντα τὰ μαρτύρια τῆς σταυρώσεως — ἀπιλλάγη ἔσαιε τοῦ νόμου τῆς ὁδύνης καὶ τῆς φθορᾶς. Δὲν δύναται οὔτε ν' ἀλλοιωθῆ, οὔτε νὰ πάσχῃ. Προςκτάται πνευματικότητα τινα. Ἡ ὑλὴ μετὰ τῆς παχύτητος καὶ τοῦ σκιεροῦ αὐτῆς οὐκέτι περιβάλλει αὐτό· ἔχει τὴν λεπτότητα, ητίς εἰσδύει εἰς τὴν ψλην. Ἡ βαρύτης οὐκέτι παραδύει αὐτό, τὸ διάστημα οὐκέτι περιορίζει αὐτό· εἶναι ταχὺ καὶ ἐλαφρόν, ὡς ἡ κινούσα αὐτὸν θέλησις, ἥς εἶναι τὸ τελείον δργανον. Εἶναι κατ' ἀρέσκειαν αὐτοῦ ἀπότον καὶ ὀρατόν· ἀναφαίνεται καὶ ἐξαφανίζεται κατὰ βούλησιν. Ως ἡ ψυχὴ προελαμβάνει τὸν τύπον τῶν ιδεῶν αὐτῆς, τὸ δῶμα τοῦ Ἰησοῦ περιβάλλεται τὸν πρόσθιον αὐτῷ μορφήν ἀνενθεῖσης τῆς φύσεως καὶ τῆς ταύτητος αὐτοῦ. Ἐπηρόσεν ἐν τούτοις τὰς τῶν πληγῶν οὐλάς· ἔσονται τὸ ἔνδοξον καὶ ἀνεξάλειπτον τεκμηρίου τῶν ἐπὶ γῆς ἀγώνων αὐτοῦ, μέχρις αὐτῆς δὲ τῆς οὐρανίας βασιλείας αὐτοῦ ὅταν κηπουρὸς τὴν κατά τῆς ἀμαρτίας νίκην ἀντούσηται καὶ τὴν ἀπειρον αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην.

Βλέποντες αὐτὸν κατὰ τὰς ἡμέρας ταῦτας, καθ' ἃς πῦδοκτος νὰ ἐμφανισθῇ, οἱ εύτυχησαντες ν' ἀξιωθῶσι τὸν θείου τούτου δράματος, διδάσκονται τίς δὲ μετ' αὐτῆς καὶ διά τοῦ θάνατος προσδιόσμος. Βλέπουσι, ψηλαφδσιν, ἀκούουσι τὸν ἀρράτον κόσμον. Πᾶσα ἡ δόξα τοῦ Ἰησοῦ, κυρίου τοῦ θανάτου, ἀναστάτος εἰς τελείαν καὶ θάνατον τοῦ ζωήν, ἔσται δὲ κλήρος τῶν αὐτῷ πιστευσόντων. «Ἐσται ἐφεξῆς ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ καθαρά τις καὶ ἀπειρος ἐλπῖς. Θὰ μάθωσιν διτὶς ἡ ἀμαρτία πήττηθ, διτὶς δὲ μετ' αὐτῆς καὶ διά τοῦ θάνατος κατεπατήθη. Θὰ διδαχθῶσι τὰ τελευταῖα μυστήρια τῆς μεσιακῆς ἐκείνης βασιλείας, πραγματουμένης τέλος παρὰ τῷ Κυρίῳ αὐτῶν! Ως δὲ οὐρανὸς καὶ τὰ πληροῦντα αὐτὸν πνεύματα διετέλουν ἐν

συγκινήσει καὶ δραστηριότητι περὶ τὸ λίκνον τοῦ Ἰησοῦ, κατὰ τὰ αὐτὰ ἐν ἑνεργείᾳ εὐρίσκονται περὶ τὸν τάφον αὐτοῦ. Η πρὸς τὸν ἀναστάντα Χριστὸν πίστις ἔσται ὁ μέγας μοχλός, ὃς θὰ ἐξεγείη τὸν κόσμον· πρὸς ρίζωσιν αὐτῆς παρὰ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἑνεργεῖ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀπογούτευσίς, ἡ ἀθυμία, ἡ ὄδύνη, ἡ ἀδεβαίστης εἶχον καταλάβει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους. Η Πρόνοια παραδίδωσιν αὐτοὺς τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτῶν, ἵνα δεῖξῃ αὐτοῖς ὅτι οὐδέν εἰσιν, ἢν μὴ ἡ προσωπική, ἡ ἀμεδος ἐπέμβασις τοῦ παντοδινάμου Ἰησοῦ ἀνεγείρῃ αὐτούς. Κατ’ ἀρχὰς δὲν ἐνεφανίσθη αὐτοῖς ὁ Ἀναστάς, ἀλλὰ ταῖς πισταῖς διακόνοις αὐτοῦ. Κατὰ πρῶτον παραμυθεῖ ἐκείνας, διὰ ὡς ὄδύνην εἶναι ὀξυτέρα, καὶ πέμπει αὐτὰς κομιστρίας τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς πίστεως τοῖς τεταραγμένοις μαθηταῖς αὐτοῦ.

Τῆς Μαγδαληνῆς μεταβαινούσης ὥπως εἰδοποιήσῃ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ, γυναικές τινες, ἐλθοῦσαι πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ τάφου, αἵτινες δὲ εἶχον καταπλαγὴν πρὸ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ σῶματος, πλησιάσασαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον αἴφνης ἐνώπιον αὐτῶν δύο ἀγγέλους ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου λαμπρὰ ιμάτια περιβεβλημένους. Τὸ φρίκης κατελήφθησαν ἐπειδὴ δὲ ἐκυπτον πρὸς τὴν γῆν τοὺς τεθαυμηνούς ὀφθαλμούς αὐτῶν,—Διατί, λέγουσιν αὐταῖς, ζητεῖτε τὸν Ζῶντα μεταξὺ τῶν νεκρῶν; Δὲν εἶναι ἐδῶ, ἀλλὰ ἡγέρθη. Ἀναμνήσθητε δὲ τι ὑμῖν εἶπεν, ὅτε ἦσθε ἔτι ἐν Γαλιλαΐᾳ πρόπει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἀμφοταλῶν, νὰ σταυρωθῇ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστηθῇ.

Τότε ἀνεμνήσθησαν τῶν λόγων αὐτοῦ.—«Δράμετε, προσέθηκαν οἱ ἀγγελοι, ἀγγέλλουσαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Προπορεύεται ὑμῶν εἰς Γαλιλαίαν, αὐτόθι δέ, ὡς εἶπεν ὑμῖν, θὰ ἰδούτε αὐτόν».

Καὶ ἐξῆλθον τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου, ὥπως μεταδώσωσι τοὺς λόγους τούτους τοῖς μαθηταῖς. Τὸ χαρᾶς μετὰ φόβου ἀναμεμένης καταληφθεῖσαι, οὐδὲν ἐτόλμησαν νὰ εἰπωσιν.

Αἴφνης ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται πρὸ αὐτῶν.—«Εἰρήνη ὑμῖν» λέγει αὐτοῖς.

Ίδούσαι τούτον ἔκυψαν πρὸ τῶν ποιῶν αὐτοῦ καὶ ὑσπάσθησαν αὐτούς.—«Μὴ φοβήσθε, προσέθετο ὁ Κύριος· ὑπάγετε καὶ εἴπατε τοῖς ἐν Γαλιλαΐᾳ ἀδελφοῖς μου· ἐκεῖ θά με ἴδωσιν».

Ἡ διήγησις τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τῶν συντρόφων αὐτῆς δὲν ἐπιστεύθη ὑπὸ τῶν μαθητῶν, οἵτινες μανίαν ὑπέλαβον αὐτῶν, καθ’ ἀλλαγὴν εἰς τῶν Εὐαγγελιστῶν.

Ο Πέτρος ἐν τούτοις ἐγρεθεὶς ἔδορε τὸ δεύτερον εἰς Γολγοθᾶν, εἰςῆλθεν εἰς τὸν τάφον, ἔκυψεν ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης, εἶδεν ἔτι κατακείμενα τὰ ἐντάφια, ἀλλ’ οὐδὲν πλέον. Ἡλπίζεν ἴδως νὰ ἴδῃ τὸν Κύριον αὐτοῦ, ἀπῆλθε δὲ ἀπορῶν καθ’ ἑαυτὸν περὶ τοῦ πράγματος.

Τὸ γεγονός, ὅπερ κρατεῖ πάσης τῆς ἑδδομάδος, τῆς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι ἡ ὄδύνη καὶ ἡ ἀθυμία τῶν μαθητῶν, αὐτῶν τούτων τῶν καλουμένων «Ἐνδεκα, οἵτινες δὲ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς παραμείναντες ἐν τῇ οἰκειότητι τοῦ Κυρίου, εἶχον ἐντόνως διαμαρτυρηθῆν ὑπὲρ τῆς πιστότητος αὐτῶν.

Ἡ πρὸ τῆς καταδίκης καὶ τοῦ μαρτυρίου σιωπὴ ἐκείνη τοῦ Ἰησοῦ κατέβαλλεν αὐτούς. Προσεδόκων λαμπράν τινα ἐκδήλωσιν τῆς θείας δυνάμεως καὶ δόξης πρὸς κεραύνωσιν τῶν ἐχθρῶν τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ ἐγκανισμὸν τῆς μεστακῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις οὐδέν, οὐδὲν ἔτερον ἢ κενὸς τάφος, διηγήσεις γυναικῶν, ἴδχυριζομένων διτελεῖσας αὐτοῦ. Εἰς τούτους εἶδον ἀγγέλους ἐπὶ τοῦ τάφου, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἰησοῦν. Αὐτοὶ μόνον τὸν τάφον εἶδον ἀνεῳγμένον, τὰ σπάργανα, δι’ ὧν τὸ σῶμα ἦν περιτετλιγμένον, κατακείμενα καὶ τὸ σφράγιον ἐπτυγμένον περαιτέρω. Ο Πέτρος δις ἐλθὼν ἐβεβαιώθη περὶ τούτου· τὸ πρῶτον μετὰ τοῦ Ἰωάννου, ὅτε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἤγγειλεν αὐτῷ τὴν ἀνοίξιν τοῦ τάφου, τὸ δεύτερον δὲ μόνος, ὅτε ἡ Μαγδαληνὴ ἐλθοῦσα διηγήθη αὐτῷ περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἀγγέλων καὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Πρὸς διασκέδασιν τῆς δυσπιστίας τῶν «Ἐνδεκα καὶ ἀναθάρησιν αὐτῶν ἀνάγκη γὰρ πεισθῆσαι περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἵνα πεισθῶσι δὲ περὶ ταύτης, ἀναγκαία ἀποβαίνει αὐτὴν ἢ τοῦ ἀναστάτος Κυρίου αὐτῶν ἐπέμβασις, πολλάκις ἐμφανιζομένου αὐτοῖς ἐν τῇ πράγματικότητι τοῦ σῶματος καὶ τῆς ἐνδόξου ζωῆς αὐτοῦ. Μόνον πρὸ τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἑνεργείας αὐτοῦ θὰ ὑπο-

χωρίσωσι. Ἡ ἀνάστασις δὲν θ’ ἀποβαίνη αὐτοῖς πλέον ἀντικείμενον πίστεως, ἀλλὰ γεγονὸς πρόδηλον· θὰ ἰδωσι τὸν Ἰησοῦν, θὰ ἄψωνται αὐτοῦ, θ’ ἀκούσωσιν αὐτόν. Τοῦ λοιποῦ θὰ γινώσκωσιν ὅτι ὁ «Ἄγιος τοῦ Θεοῦ» δὲν παρεδόθη τῇ φθορᾷ τοῦ θανάτου, ὅτι ὁ Θεός ἀπέσπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὅτι πορεύεται, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὸν δόξαν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐγκαινίσῃ τὴν μεσιακὴν βασιλείαν.

Τὰ φοβερὰ γεγονότα τῆς πρωΐας, ἀτινα εἶχον σημειώσει τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σταυρωθέντος, ἐγνώσθησαν παραχρῆμα ἐν τῇ πόλει. Τινὲς τῶν φοιορῶν ἔδραμον, ὅπως ἀνακοινώσωσι τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ Σανχεδρίν καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐκτακτος δὲ συνεκροτήθη συνεδρία. Οι Σαδδουκαῖοι, σκεπτικοὶ πάντοτε, δὲν ἐθάνησαν συγκινούμενοι· ἡ ἀνάστασις δὲν περιελαμβάνετο ἐν τῷ φιλοσοφικῷ συστήματι αὐτῶν, ἐκ νεκρῶν δ’ ἀναστὰς χίμαιρα μόνον ὑπελαμβάνετο ὑπὸ αὐτῶν. Οι δοῦλοι οὗτοι ἐδείχθησαν ἡκιντα ὀξυδερεῖς· ὁ Ἀναστάς ἔμελλε ν’ ἀποβῆ δὲ μέγας νικητής. Μόνον περὶ τοῦ ὑμέδου συμφέροντος αὐτῶν ἐσκέφθησαν, μέχρις ἐσχάτων δὲ ἀκολουθοῦντες τὴν δοφιτικὴν ἀπόβασιν πολιτικῆν, ἀπεφάσισαν νὰ διαστρέψωσι τὴν διηγήσιν τῶν φοιορῶν καὶ διὰ χρημάτων νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτούς εἰς ψευδολογίαν.—«Εἰπατε πανταχοῦ, ἐπέταξαν τοῖς στρατιώταις τούτοις, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐλθόντες νύκτωρ, ἤμων κοιμωμένων, ἐκλεψαν αὐτόν· ἀν δὲ τὸ πρᾶγμα περιελήθη εἰς γνῶσιν τοῦ διοικητοῦ, θὰ πείσωμεν αὐτὸν καὶ θὰ ὑπερασπίσωμεν ὑμᾶς. Μὴ φοβῆσθε».

Οι πωληθέντες στρατιῶται ἐξέτελεσαν τὸ δοθὲν πρόσταγμα, δὲ μῆθος δὲ αὐτῶν ἐκυκλοφόρησε παρὰ τῇ ιουδαϊκῇ κοινωνίᾳ, καὶ μετὰ δεκαετίαν δὲ ἔτι, ὅτε εἴς τῶν Εὐαγγελιστῶν, δὲ τὸ γεγονός ἴστορῶν, συνέτασσε τ’ ἀπογνημονεύματα αὐτοῦ, ἐφέρετο ἀνὰ τὰ στόματα.

‘Ἄλλ’ ἡ ἀλήθεια δὲν διαστρέφεται ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης κακίας. Τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάτος μαρτυροῦντι περὶ αὐτῆς, οὐδεὶς δὲ μηροδόπτος ιστορικὸς θὰ τολμήσῃ νὰ παράσχῃ ὡς βάσιν τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ τὴν δολιότητα Σαδδουκαίων τινῶν καὶ τὸ ὄντον στρατιωτῶν τινῶν.

Οὐδὲν δεικνύει κάλλιον ἢ τὸ ἐπόμενον γεγονός τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὰς ἐπακολουθησάσας τῷ θανάτῳ ἡμέρας καὶ τὴν ἰδούσαν τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ· διηγεῖται τοῦτο αὐτὸς δὲ Ἱερὸς Λουκᾶς μετὰ λεπτομερειῶν οὕτω σαφῶν καὶ συγκινήσεως οὕτως ἀληθοῦς, δύστε οὐκ ἀπεικότως ὑπάρχοντιν οἱ πολαμβάνοντες αὐτὸν ὡς ἐν τῶν τῆς σκηνῆς ταύτης δρῶντων προσώπων.

‘Ἡν ἡ ἐπέρα τῆς ἀναστάσεως. Δύο τῶν μαθητῶν ἀπῆλθον εἰς τι προστέτειν τῆς Νικοπόλεως, καλούμενον Ἐμμαούς, ἐκατὸν ἔξικοντα δὲ σταδίους ἀπέχον τῶν Ιεροσολύμων.

Καθ’ ὅδον διελέγοντο περὶ πάντων τῶν συμβάντων, αἴφνης δέ, μεταξὺ αὐτῶν διαλεγομένων, δὲ Ἰησοῦς ἐπλησίασε καὶ συνεβάδιζεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ὑπῆρχε τὸ κωλύον τοὺς ὄφθαλμούς αὐτῶν ν’ ἀναγνωρίσωσι τὸν Κύριον.

Τὸ ἐνδοξὸν τοῦ Ἰησοῦ σῶμα, ὅσον πραγματικὸν καὶ διὸ ποτέλει ἐν καταστάσει, ἢν οὐδεμία ἐπιστήμη δύναται νὰ περιγράψῃ· μετέχει τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος, δύναται νὰ ἐμφανίζεται καὶ ἐξαφανίζεται, νὰ καλύπτεται καὶ μεταβάλλῃ σχῆμα.

Πλησιάσας τοὺς δύο δόδοιπόρους, ὑπολαμβάνεται ὡς εἰς τῶν πολλῶν ξένων προσκυνητῶν, τῶν ἐλθόντων εἰς τὴν ἀγίαν Πόλιν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα.

—«Περὶ τίνος λοιπὸν οὕτω περίλυποι δαλέγεσθε βαδίζοντες;» λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.

‘Ο ἔτερος τούτων, Κλεόπας ὁ θρονομάζομενος, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν· «Μόνος σὺ εἶσαι οὕτω ξένος ἐν Ιεροσολύμοις, ὥστε ν’ ἀγνοῖς ὅλα τὰ συμβάντα κατὰ τῆς ἡμέρας ταύτας;»

‘Ο Ἰησοῦς, ἵν’ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς ἢ τὸν ἀνθέσωσι τοὺς διαλογισμούς αὐτῶν, ὑποκρίνεται ἀγνοιαν. —«Τίνα ταῦτα;» λέγει πρὸς αὐτούς. —«Πρόκειται περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, μεγάλου προφήτου ἐν ἔργοις τε καὶ λόγοις, ἐνώπιον τοῦ τε Θεοῦ καὶ δύμπαντος τοῦ λαοῦ· οἱ ἀρχιερεῖς καὶ δροντες οἱ ἡγούμενοι παρέδωκαν αὐτὸν

ἐπὶ θανάτῳ καὶ ἐσταύρωθαν αὐτόν. Ἡλπίζουμεν ὅτι οὗτος θ' ἀπολευθέρου τὸν Ἰσραὴλ, τρεῖς δὲ ἥδη παρῆλθον ἡμέραι, ἀφ' ὅτου ταῦτα ἐγένοντο.

— Ἀληθές, προσέθηκεν ὁ Κλεώπας, ὅτι τινὲς τῶν μεθ' ἡμῶν γυναικῶν ἐξέπληξαν ἡμᾶς πορευθεῖσαι πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου εἰς τὸν τάφον, δὲν εὑρον τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἐλθοῦσαι δὲ εἰπον ἡμῖν ὅτι ἄγγελοι, ἐμφανισθέντες αὐταῖς, ζῶντα ἐξῆγγειλαν αὐτόν. Τινὲς ἡμῶν πράγματι μετέβησαν εἰς τὸν τάφον, εὑρον δὲ πάντα ὡς εἶχον εἰπεῖ ταῦτα αἱ γυναικες, ἀλλ' ἐκεῖνον οὐδαμῶς εὑρον.

Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτοὺς: — «Ω ἄφρονες καὶ βραδυκάρδιοι εἰς τὸ πιστεύειν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν λεγόμενα. Δὲν ἐπρεπεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ὑποθῇ ταῦτα καὶ οὔτω νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; »

Καὶ, ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως ἀρχάμενος καὶ πάντας τοὺς προφήτας διεξελθών, ἡμῖνευεν αὐτοῖς πάντα τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰρημένα.

«Οτε ἐπλοισιαζον εἰς Ἐγμαούς, ὁ Ἰησοῦς, δὲν οἱ δύο μαθηταὶ δὲν ἀνεγνώριζον, ὑπεκριθεὶς ὅτι ἥθελε ν' ἀκολουθήσῃ τῷ ὄδῳ αὐτοῦ. Θεία τις δύναμις ἐτίθει αὐτοὺς προσδεδεμένους αὐτῷ· ἵκετενον δὲ αὐτὸν νὰ παραμείνῃ. — Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ἔλεγον αὐτῷ· ή ὡρα παρῆλθεν, ἥδη δὲ κλίνει ὁ ἥλιος πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ...»

Ἐδέχθη τὴν φίλοξενίαν αὐτῶν.

«Ἄλλα κατὰ τὸ δεῖπνον αὐτός, ὁ ἐν ξένῳ οἴκῳ ξενιζόμενος, ἐνεργεῖ ὡς οἰκοδεσπότης. Κατὰ τὸ θύος λαμβάνει τὸν ἄρτον, εὐχαριστεῖ, κόπτει αὐτὸς καὶ προσφέρει αὐτοῖς, ὡς εἰθίζε να πράττῃ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτούς.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ οἱ ὄφθαλμοι αὐτῶν ἡνεγνησαν, ὡςεὶ δὲ πέπλος τις ἀφηρεῖτο ἀπ' αὐτῶν, ἀνεγνώρισαν τὸν Κύριον αὐτῶν. «Ἄλλ' οὐτος παραχρῆμα ἐγένετο ἄφαντος.

«Ἡ ἀστραπαία αὕτη θέα ἥρκεσεν ἐν τούτοις εἰς τὴν πιστίν αὐτῶν· τοῦ λοιποῦ ἐπίστενον εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σταυροθέντος Ἰησοῦ. «Ἡ καθ' ὅλην τὴν πορείαν διαρκέσασα διάλεξις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μνήμην τῶν δύο συγκεκινημένων μαθητῶν καὶ ἀνεκοινώσαντο ἀλλήλοις ὅτι εἶχον αἰσθανθῆν. — Ἡ καρδία ἡμῶν, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, δὲν ἐκδηλάζεν ἐν ἡμῖν, ὅτε καὶ ὅδον ἐλάλει πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς;

Ἐγερθέντες ἀμελτί, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ καὶ ἐν πάσῃ σπουδῇ ἀνέλαβον αὐθίς τὴν εἰς Ιεροδόλυμα ἤγουσαν, ἀνυπόμονοι νὰ διηγηθῶσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ὃ τι εἶχον ιδεῖ καὶ ἀκούσει.

Φαίνεται ὅτι τινὲς ἐξ ἐκείνων, οὓς συνήντησαν, δὲν ἰδεῖνται νὰ πιστεύωσιν εἰς τὴν διήγησιν αὐτῶν. Τὸ νέον τούτο δεῖγμα τῆς δυσπιστίας διπλοῖ κατὰ ποίας πεισμονος ἀντιτάσσεως προσέκοπτεν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μαθητῶν ἡ εἰς τὴν ἀνάστασιν πίστις. «Ἄλλ' ὁ ἀναστάς Ἰησοῦς ἀγρυπνεῖ αὐτοπροσώπως ἐπὶ τῶν ἁυτοῦ· δεικνύων αὐτοῖς ἑαυτόν, διαφωτίζει αὐτούς, ἐπανάγει κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τέλος διδάσκει αὐτούς τὸ μυστήριον τοῦ θριάμβου αὐτοῦ.

Τῇ αὐτῇ ἐδπέρα εἶχεν ἐμφανισθῆ τῷ Πέτρῳ, ἀλλ' αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐμφανίσεως ταύτης παραμένουσιν ἄγνωστοι μόνον ὁ ἄγιος Λουκᾶς καὶ ὁ ἄγιος Παῦλος ἀναφέρουσιν αὐτὴν ἀγενοσχολίων.

«Οτε οἱ δύο τῆς Ἐγμαούς ὁδοιπόροι ἀφίκοντο εἰς Ιεροδόλυμα, εὑρον συνηγμένους τοὺς Ἐνδεκα, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους μαθητάς. Ὁ λόγος ἦν περὶ τῆς ἀνάστάσεως, τινὲς δὲ ἐλέγον: — Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος· ὁ Πέτρος εἶδεν αὐτόν. Ἡ τοῦ Κηφᾶ μαρτυρία ἐν τούτοις δὲν ἀσκεῖ ἐπὶ πάντων τὸ αὐτὸ πειστικὸν κύρος. Ἡκουσαν τὴν διήγησιν τοῦ Κλεώπα καὶ τοῦ συνοδοιπόρου αὐτοῦ, διηγοῦντο τὴν κατὰ τὴν πορείαν συνδιάλεξιν καὶ πῶς εἶχον ἀναγνωρίσει τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔσκοψε τὸν ἄρτον ἐν τῇ τραπέζῃ ἐκείνῃ, ἐν ἡ συμπαρεκάθησεν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ νέα αὕτη μαρτυρία δὲν κατίσχυσε τῆς δυσπιστίας πάντων.

«Ἔτο δογά. Ἐφοδοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, τούτου δὲ ἐνεκα αἱ θύραι τῆς οἰκίας, ἐν ἡ οἱ μαθηταὶ ἥσαν συνηγμένοι, ἥσαν κεκλεισμέναι. Οἱ δύο μαθηταὶ ἐλάλουν ἔτι, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐστη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν αὐτοῖς:

— «Εἰρήνη ὑμῖν. Ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε».

«Ἡ αἰφνιδία αὕτη καὶ θαυματουργικὴ εἰδόδος ἐτάρασσε καὶ ἐφόβει αὐτούς· ἐνόμιζον ὅτι βλέπουσι πνεῦμα, δραμά τι. Ὁ Ἰησοῦς καθησύχασεν αὐτούς.

— «Διατί ταράττεσθε καὶ τοιαῦτα ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν διαλογίζεσθε; » Έπλησιασεν αὐτοῖς καὶ ἐπέδειξε πρὸς αὐτοὺς τὰς πληγὰς αὐτοῦ. — « Ἰδετε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μου· εἶμαι ἐγώ αὐτός. Θέσατε τὴν χεῖρα ὑμῶν καὶ ἰδετε· τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει σάρκα καὶ ὄστα, οἷα βλέπετε ὅτι ἐχω ἐγώ».

Οι μαθηταὶ ἀνευρίσκουσι τὸν φίλατον αὐτῶν Κύριον. Βλέπουσιν αὐτόν, ἀποτονται αὐτοῦ· ἡ χαρὰ αὐτῶν ὑπερεκχεῖται. Δὲν τολμῶσι νὰ πιστεύσωσι τὴν εύτυχιαν αὐτῶν. Τοιαύτη ἡ κατασκευὴ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας· αἱ ἐλπίδες αὐτῆς εἰναι μικρόψυχοι· ἡ ἐπερχομένη αὐτῇ ὑπέρ αὐτῶν εύτυχια ταράττει αὐτήν. Πιστεύει εὐχερέστερον τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀγαθόν.

«Ο Ἰησοῦς πήθελε νὰ στεφεωδη αὐτούς ἐν τῷ πιστεῖ. Ἡ απαλλάξη αὐτούς τῶν δισταγμῶν τούτων, λέγει αὐτοῖς: — «Ἐχετε τι πρὸς βρῶσιν; »

Προσήνεγκον αὐτῷ τεμάχιον ἰχθύος πεφουγμένου καὶ μέλι, ὃ δέλαβων καὶ φαγὼν ἐνώπιον αὐτῶν, ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ λείψανα.

Οὕτως ἀποδεικνύεται σῶμα ζῶν καὶ δργανικὸν τὸ σῶμα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος Ἰησοῦ. Ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ δὲν ὑπάρχει ματαία φαντασμαγορία· τὸ πᾶν εἶναι πραγματικόν. Ἡ βρῶσις εἶναι πραγματική, εἰ καὶ δὲν συντελεσθεν εἰς θρέψιν ἐκείνου, δις ἦν δῆλον ἀπολλαγμένος ἀπὸ τῶν νόμων τῆς ζωῆς φύσεως.

Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐθίς πρὸς αὐτούς: — Εἰρήνη ὑμῖν. «Ωςπερ ὁ πατήρ ἀπέσταλκε με, καγὼ πέμψω ὑμᾶς».

Εἰςγείται αὐτοῖς ὅτι ἡ δρατι παρουσία αὐτοῦ θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ μικρόν, ὅτι δὲ ἔσονται οἱ ἀντιρρόσωποι, οἱ ἀπεσταλμένοι αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ κύρος, ὃ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἔχει, τὴν ἀποστολήν, ἦν δὲ πατήρ ἐνεπίστευσεν αὐτῷ καὶ ἡπτὶς λήγει μετὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, θὰ περιβάλῃ αὐτούς.

Ἐν δυσι λέξεισι συνοψίζεται ἡ δύναμις αὕτη καὶ τὸ καθηκον τοῦτο· νὰ κοινωνίσωσι τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συγχωρῶσι τὰς ἀμαρτίας ἐκείνων, οἵτινες θὰ δεχθῶσι τὸν λόγον αὐτῶν ἐν μετανοίᾳ καὶ πιστεῖ. Τῇ στιγμῇ ταύτῃ, ἵνα δὲ διεγρυπτικοῦ συμβόλου ἐκφράσῃ ἐκείνο, ὅπερ ἀπεκάλυπτεν αὐτοῖς, ἐνεψυσθεν εἰς αὐτούς καὶ εἶπε:

— «Ἄλλετε πνεῦμα ἄγιον· ἂν τινων ἀφίντε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηται». Αὕτη ἡ δευτέρα καὶ θεία δύναμις τῶν Αποστόλων.

«Ο Ἰησοῦς πρὸ τοῦ θανάτου, κατὰ τὸ δεῖπνον δέ, εἶχε παρασχει αὐτοῖς τὴν ἔξουσίαν ὑπὸ τοῦ εἶδος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· ἀνανεώνωσι καὶ διαιωνίζωσι τὴν θυσίαν τοῦ αἰώνιου Ἀμνοῦ· σύμερον, κατὰ τὴν ἀλληλην ταύτην νύκτα, ἐμψυσῃ αὐτοῖς τὸ Αγιον Πνεῦμα καὶ παρέχει αὐτοῖς τὴν δύναμιν τοῦ ἀγιάζειν τὰς ψυχὰς καὶ ἐν ὄντομανι τοῦ Πνεύματος τούτου ἀφέναι τὰς ἀμαρτίας.

Ἡ ἐκδηλώσις αὕτη ἐπήνεγκε πλῆρες τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς· κατίσχυσε τῆς δυσπιστίας αὐτῶν καὶ κατηνύνει τὴν ταραχὴν των. «Ἐλέγον δέ: — «Εἴδομεν τὸν Κύριον». Ἡ ἀνάστασις παρὰ πᾶσι τοῖς θεαταῖς τῆς θείας ταύτης σκηνῆς ἀπέβαινε γενονδος δράτου καὶ ψηλαφητόν.

Ἐν τούτοις ὁ Θεός ἐπέτρεψεν ἵνα εἰς τῶν «Ἐνδεκα λείπτη κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην· ἦν ὁ Θωμᾶς, ὁ θετικώτατος χαρακτήρ τῆς μικρᾶς ἐκείνης κοινωνίας. «Οτε οἱ ἄλλοι ἥλθον λέγοντες αὐτῷ: — «Εἴδομεν τὸν Κύριον», ἀπεκαλύψθη καθ' ὅλοκληριαν. — «Ἐγώ, ἀπεκριθεὶς αὐτοῖς, ἀν μὴ αὐτὸς ἴδω αὐτόν, ἀν μὴ θέσω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὴν χειρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσῃς».

Πόσοι ἀνευρίσκουσιν ἑαυτούς παρὰ τῷ ἀπαιτητικῷ ἀποστόλῳ! Τῶν μαρτυρίων αὐτοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ παρορῷ· μόνον ἑαυτῷ καὶ τῷ Κυρίῳ αὐτοῦ πιστεύει. Οἱ ἄλλοι εἶδον, θέλει καὶ αὐτὸς νὰ ἴδῃ, ἀν δὲ μὴ μὴ μὴ πιστεύει.

Ο ἀπιστος ἔμελλε νὰ ἡττηθῇ. Ο Σωτήρ θέλει ἵνα πᾶσα ἡ ποιμνία αὐτοῦ διατελῇ ἐν πλήρει τῆς πιστεως. Νέα τις ἐκδηλώσις θὰ περατώσῃ τὸ ἔργον.

Αὕτη ἔσχε χώραν ὀκτὼ ἡμέρας μετ' ἐκείνην, καθ' ὃν εἶχε πείσει τοὺς Ἐνδεκα.

«Ἡδαν καὶ τότε συνηγμένοι ἐν τινι οἰκίᾳ, ἵς ὁμαντώτως αἱ θύραι ἥσαν κεκλεισμέναι. Ο Θωμᾶς παρῆν, ὁ Ἰησοῦς δὲ ἐνθανίσθη, καίτοι αἱ θύραι οὐδαμῶς ἥσαν φγησαν, καὶ, στὰς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν αὐθίς αὐτοῖς: — «Εἰρήνη ὑμῖν». «Ἄφ' ὅτου ἀπελίπε τὸν τάφον, ἡ εἰρήνη ὑπερεκχεῖται ἐξ αὐτοῦ.

Λέγει πρὸς τὸν Θωμᾶν: — «Βάλε τὸν δάκτυλόν σου ἐνταῦθα καὶ ἵδε τὰς χεῖράς μου. Ἐκτείνε τὴν χεῖρα καὶ θές αὐτὴν ἐν τῇ πλευρᾷ μου· καὶ μὴ γίνου ἀπιστος, ἀλλὰ πιστός.»

Ο μαθητής ἔβαλε συγκινητικὸν κραυγὴν: — «Ο Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου!»

Εἶχε διαφωτισθῆναι, βλέπων δὲ τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, ὡμολόγησε τὸν Θεόν.

Ο Ἰησοῦς τότε, λαλῶν περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ περὶ πάντων ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὸ παρόδειγμα τοῦ Θωμᾶ ὅτι ἔτεινον πρὸς ἀπάρδομον τῶν αὐθεντικῶν μαρτυριῶν καὶ τοῦ λόγου τῶν Ἀποστόλων, λέγει πρὸς τὸν Θωμᾶν, τὸν τύπον τῆς ἀτεράμνου πρὸς τὴν πίστιν ψυχῆς: — «Ἐπειδὴ με εἶδες, Θωμᾶ, ἐπίστευσας· γακάριοι οἱ μὴ ιδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Ἡ ὄρθολογιστικὴ σχολὴ πρὸ τῶν τοιούτων περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἰησοῦ μαρτυριῶν διεγείρει τὸ ζῆτημα τοῦ θαύματος.

Πρόγραμμα οὐδὲν θαῦμα μεῖζον τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ὑπάρχει σοφαρώτερον καὶ ἐπισημάτερον πεπιστωμένον. Οὐχὶ γυνή, οὐχὶ γυναικὲς μόνον, ἀλλ᾽ ἄνδρες, καὶ ἄνδρες καθ᾽ ἐκατοστάσιας εἰδίνη οἱ διαπιστοῦντες τοῦτο. Τὰ ὑπὲν αὐτῶν λεγόμενα μαρτυροῦντιν ὅτι εἶδον αὐτὸν πολλάκις· διηγοῦνται δὲ ὅτι δὲν ἥδυναντο νὰ πιστεύσωσι τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐδέπεσε νὰ γένηται αὐτοῖς πρόδοηλον, ἵνα πιστεύσωσιν αὐτό. Ἀπιστοῦντες κατ᾽ ἀρχάς, ἀπιστοῦντες μέχρι πειδμονῆς, μόνον ὑπὸ τοῦ Κυρίου αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἐπανειλημμένης αυτοῦ ἐμφανίσεως ἐπειδόμενον ὅτι πρόγραμματὶ ἦν αὐτὸς ὁ σταυροθεῖς τηρῶν τὰ ἱχνη, τὰ στίγματα τοῦ μαρτυρίου, δείχαντος αὐτοῖς διὰ τῶν ψυλαφητοτάτων γεγονότων ὅτι εἶχε πραγματικὸν σῶμα, αὐτὸς τοῦτο τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσηλωθέν, ἀλλὰ δείχαντος ὡςαύτως ὅτι τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ σῶμα δὲν εἶχε πλέον τὰς ἀδυναμίας τῆς ζωῆς ταύτης τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου.

Πρὸ τοιαύτης πιστῶσεως δὲ ἀμερόληπτος ιστορικὸς κύπτει τὸν αὐχένα, ἔξεγειρεται δὲ μόνον δὲ ὑπὸ ἀλλοτρίων θεωριῶν προκατειλημμένος. Η φιλοσοφία αὐτοῦ ἀναγκάζει αὐτὸν ν' ἀρνηθῇ τὸ θαῦμα—ἐκεῖνο τούλαχιστον, ὅπερ ἡ φιλοσοφία αὗτη ὀνομάζει θαῦμα,—ν' ἀρνηθῇ δὲ τὸ θαῦμα, θὰ θυσιάσῃ τὸν χριστότητα καὶ τὴν νοημοσύνην τοῦ μάρτυρος. — «Ἡσαν δόλιοι καὶ ἀπατεῶνες, θὰ εἰπῃ· ἀν δὲ ἡ λέξις κριθῇ λίαν δριμεῖα, θὰ διογθώσῃ αὐτὴν διὰ εὐθημοτέρου, ἀλλ' ἐξ ἴσου ὑβριστικοῦ ὅρου:—«Ἡσαν ἐν παραλήφῳ καὶ ἀπλοϊκοῖ.

Πρόγραμματι κατὰ τοὺς ἀρνουμένους τὸ ὑπερφυσικὸν δὲ Ἰησοῦς ἀπέθανε θάνατον ἀνθρώπινον, οὐδὲ ἀνέστη πλειότερον τῶν ἀνθρωπίνων νεκρῶν. Οι μαθηταὶ αὐτοῦ ἔκρυψαν τὸ σῶμά του, διὰ δολιότητος δὲ, πὴν ἔξηγει ὁ φανατισμὸς αὐτῶν, χωρὶς νὰ δικαιολογήσῃ αὐτῶν, διέδωκαν τὸν μῆθον τῆς ἀναστάσεως. Ποῦ ἔρεισται ἡ ὑβριστικὴ αὕτη ἔκκησις; ·Ἐπι ποίων ἐγγράφων; Οἱ Ιουδαῖοι, πρῶτοι αὐτοὶ διαθρυλίδιαντες παρ᾽ ἐαυτοῖς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, οὐδέποτε ἀπέδειξαν αὐτὴν βάσιμον. ·Ην δημιούργημα τοῦ μίσους αὐτῶν, μόνον δὲ χρήμαδιν ἔξαγοράδιαντες τὴν μαρτυρίαν στρατιωτῶν τινῶν, τῶν δημίων τοῦ Ἰησοῦ, ἰδυντίθισαν νὰ διαδώσωσιν αὐτῶν. Πᾶσα αὐθαίρετος ὑπόθεσις καταδικάζεται οἴκοθεν, ἐγκληματικὴ δὲ ἀποβαίνει, ἀν πὴν ὑβριστική. ·Αλλ' ὅτι ἡ ιστορία διδάσκει ἡμᾶς περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, περὶ τῶν ἀπλῶν τούτων χαρακτήρων, οὓς ἡ συνάφεια τοῦ θειοτάτου αὐτῶν Κυρίου μετεμόρφωσε κατὰ μικρόν, δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἔξακοντίσωμεν κατὰ τὸν τὸ ἐπιθετὸν τῶν δολίων καὶ ἀπατεῶνων.

Ο δέκατος ὅγδοος αἰών, δὲ πρὸ οὐδενὸς σκώμματος καὶ οὐδεμιᾶς ὑβρεως ὑπεχώρησεν, οὐδένα ἔπεισεν. Η δικαιοσύνη τῆς συνειδήσεως ἔξηγέθη δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ ἔξηγήσωμεν πῶς ἔπραιξε τοῦτο ἡ εὐαγγελικὴ ιστορία, ιδίᾳ δὲ ἡ ἀγάστασις τοῦ Ἰησοῦ.

Ο ὄρθολογισμὸς τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰώνος ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ συστήματος τοῦ παραλήφου.

Διὰ τοῦ νοσολογικοῦ τούτου φαινομένου νομίζει ὅτι δύναται νὰ ἔξηγήσῃ πάντα τὰ φαινόμενα τῶν ὑπερφυσικῶν ἐμφανίσεων, διὰ δὲν ὁ ἀδρατος κέσμος ἔξελισθεται ἐνίστεται ἐν τῷ γηνῷ βίῳ ἡμῶν. ·Αλλ' ἀν τὸ παθολογικὸν τοῦτο σύμπτωμα ἀποβαίνη ἀναμφίσθητον, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἶναι πολλάκις παράλογος καὶ

ὑβριστική. Οι ἐν παραλήφῳ εἶναι παράφρονες νομίζονται ὅτι βλέποντιν ἐκτὸς ἐαυτῶν ὅ τι μόνον ἐν ἐαυτοῖς ὑπάρχει· ἀντικειμενίζονται ὅ τι εἶναι ὑποκειμενικὸν μόνον. Είναι ἀδθενεῖς ἐν αὐτῷ τῷ ὁρανισμῷ αὐτῶν μάλιστα φέρουσι τὰ σημεῖα τῆς νοσηρᾶς αὐτῶν καταστάσεως, τὴν νευροπάθειαν, τὸ ἔξημμένον, τὸ παράδοξον, τὴν ἀνακολουθίαν.

Ο θέλων νὰ ἔξηγήσῃ διὰ τοῦ παραλήφου τὰς οὕτω σαφῶς περιγραμμένας σκηνάς, ἐν αἷς ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Ἰησοῦς ἐνεφανίσθη πολλάκις εἰς τὰς γυναικας, αἵτινες εἶχον ἀκολουθήσει αὐτῷ ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ, εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, μεμονωμένους ἢ συνηγμένους ἐπὶ τὸ αὐτό, λαλῶν πρὸς αὐτοὺς γλῶσσαν ὑψηλήν, τρόγων μετ' αὐτῶν, ὁ θέλων, λέγομεν, νὰ ἔξηγήσῃ τοιαῦτα γεγονότα διὰ τοῦ παραλήφου ἀποβαίνει αὐτόχθονα παράλογος καὶ ὑβριστικός.

Οὐδέποτε ἡ θεωρία αὕτη θὰ ἔξηγήσῃ τὴν θαυμασίαν μεταμόρφωσιν, τὴν μεταβαλούσαν τοὺς Ἀποστόλους, τὸ κατ' ἀρχὰς οὕτω δυσπίστους, εἰς ἄνδρας ἀδιαθείστους καὶ ἡρωικῆς πεποιθόντες. Οι Ἔνδεκα, ἵνα περὶ τούτων μόνον εἰπωμεν, οὐδὲν παρέχουσι σημεῖον νευροπάθειας, ἔξαφεως, ἀνακολουθίας. Είναι ἀνθρώποι ὑγιεῖς σωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς, ἄνθρωποι ὡς πάντες οἱ λοιποί, ἀνευ ἐκτάκτου δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ἀνευ παραδέξων ιδεῶν.

Ἐν τῷ παραλήφῳ ὑπάρχει οὐδιώδες τι χαρακτηριστικόν· ὁ παραληφῶν βλέπει πάντοτε ὅ τι φοβεῖται ἢ ὅ τι ἐπιθυμεῖ· ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἔχουσι τὴν ιδέαν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου αὐτῶν· οὔτε φοβοῦνται, οὔτε ποθοῦνται αὐτήν· μὴ ἐννοοῦντες αὐτήν, ἀρνοῦνται μάλιστα νὰ πιστεύσωσιν εἰς αὐτήν. Είναι τὸ ἐναντίον τῶν παραληφούντων· οὔτοι φαντάζονται ὅτι βλέποντιν ὅ τι δὲν ὑπάρχει, ἔκεινοι πειδμόνως ἀρνοῦνται τὸ ὑπάρχον. Ή πρὸς ἔξηγησιν τῆς καταστάσεως ταύτης ἐπίκλησις τῆς θερμῆς πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἀγάπης, τῶν κατοπτρισμῶν τοῦ ἀνατολικοῦ ἥλιου, τοῦ ἔφος τῆς Γαλιλαίας καὶ τοῦ λαμπτροῦ αὐτῆς οὐρανοῦ προκαλεῖ τὸ μειδίαμα τῶν γινωσκόντων τὴν Ἀνατολήν καὶ τὰς λεπτολογίας καὶ τὰς ἀπλοϊκὰς δολιότητας τῆς δυσπιστίας. Ο Ιουδαῖος καὶ ὁ Ἀράψ δὲν ὄντεισο πολοῦσιν. Οὐδεὶς ὀλιγάτερον αὐτῶν ἔχει τὸ αἰσθημα τῆς φύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδεὶς εἶναι ὀλιγάτερον αὐτῶν ἐπιδεκτικός τῆς διποριθωμένης ἐκείνης ὄντεισο πολοῦσιν. Ήτις μόνον παρὰ τῷ νεωτέρῳ φαντασιοκόπῳ δύναται νὰ ὑπάρχῃ.

Ἄλλως τε οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἐπιλανθανώμεθα ὅτι ὁ κόδμος κατεκτήθη ἐν τῇ πίστει διὰ τῶν ἀνδρῶν τούτων, οἵτινες ἐκπρύττον θεὸν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει παράδειγμα παραληφούντων κατακτητῶν τοῦ κόδμου, τῶν τοιούτων πάντων καταδεδικασμένων μόνον τὴν συμπάθειαν τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐπιδύρωσιν. Οὔτως ὁ ἀρνούμενος τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ δημιουργεῖ ἐπερούντων τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Πρὸς τοὺς φαινομένους ὅτι μόνον τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς καὶ ζωικῆς φύσεως γινώσκουσι προσκύνει ν' ἀναγνωρίσωμεν τοὺς παγκοδμίους νόμους τῆς θυμικῆς καὶ ἀνθρωπίνου, τῆς πνευματικῆς καὶ θείας φύσεως. Ο θάνατος εἶναι τὸ λογικόν, μοιραῖον καὶ ἀναπόδηστον ἐπακόλουθον τῆς ἀμαρτίας. ·Αν ὑπάρχῃ δὲν, ὅπερ ἡ ἀμαρτία δὲν ἔμβλινε, δικαίως τὸ δὲν τοῦτο διαφεύγει τὸν θάνατον. ·Η ἀπόλυτος τοῦ Ἰησοῦ ἀγιότης ὑπερηφάνησεν αὐτὸν κατὰ πάσης διαλύσεως· δὲν δὲ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς παρεδόθη τῷ θαύματι ἐλευθερίᾳ κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, η δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἔδει ν' ἀπελευθερώθῃ αὐτὸν ἐδεῖ.

Η ἀνάστασις κατὰ ταῦτα εἶναι η μεγάλη τῆς θείας δικαιούντων πρᾶξης πρὸς τὸ μόνον ἀναμάρτιτον ·Ον, ὅπερ ἡ γῆ ἔγνω.

M. E. M.